

УДК 811.161.2'243:378.4

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-8332.2024.2\(30\).320413](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2024.2(30).320413)

Олена САЙКОВСЬКА

кандидат філологічних наук, доцент

Тюбінгенський університет Еберхарда Карла (Німеччина)

pr_olenka@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5355-331X>

УКРАЇНІСТИКА НА ФАКУЛЬТЕТІ СЛАВІСТИКИ В ТЮБІНГЕНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ЕБЕРХАРДА КАРЛА: ХРОНІКА ЗАХОДІВ У 2024 РОЦІ

***Анотація.** Стаття містить хроніку основних заходів, що були проведені факультетом славістики Тюбінгенського університету в 2024 році (самостійно та в кооперації з Інститутом східноєвропейської історії та краєзнавства), а також перелік запланованих заходів на кінець зимового семестру 2024-2025 навчального року.*

Факультет славістики активно розвиває україністику через інтеграцію відповідних дисциплін до навчальних програм, викладання української мови та літератури, організацію культурних заходів. Співробітництво між факультетом славістики та Інститутом східноєвропейської історії та краєзнавства сприяє поглибленню знань про Україну (мову, літературу, культуру, історію, політичну ситуацію, суспільні виклики) в Німеччині, результати цієї роботи є важливим внеском у реалізацію завдань культурної дипломатії.

***Key words:** Тюбінгенський університет, факультет славістики, україністика, українська мова, українська література, культурні заходи, наукове співробітництво.*

Тюбінгенський університет (нім. Eberhard Karls Universität Tübingen) – один із найстаріших університетів Європи (заснований 1477 року), входить до п'ятірки класичних «університетських міст» Німеччини, є членом німецької науково-дослідницької асоціації German U15 (спілка п'ятнадцяти найбільших і найрозвиненіших університетів Німеччини) та має статус «університету досконалості» (Exzellenzstatus), що робить його одним із одинадцяти університетів цього типу в Німеччині.

Факультет славістики (Slavisches Seminar) Тюбінгенського університету має давні та глибокі зв'язки з Україною. Ще в 1920-х роках тут навчалися українські студенти, а також існував лекторат української мови. У 1931 році в бібліотеці університету працювала Ганна Келлер, дочка видатного українського діяча Євгена Чикаленка та дружина німецького лінгвіста доктора Георга-Зигмунда Келлера. Саме вона виявила в бібліотеці університету один із двох відомих примірників першодруку праці Юрія Дрогобича «Прогностикон».

У перші дні повномасштабного вторгнення в рамках Стратегії досконалості (Exzellenzstrategie) університет залучив фінансування для підтримки українських студентів та науковців.

Факультет славістики Тюбінгенського університету миттєво відреагував на проблему обмеженості знань з україністики в Німеччині, відновивши курс української мови з квітня 2022 року. Можливість вивчати українську мову надається не лише студентам, а й викладачам й усім бажаючим, відповідно до політики університету. Повний курс української мови складається з шести семестрів і включає чотири семестри з вивчення української мови, починаючи з рівня A1, а також по одній дисципліні у V і VI семестрах, що орієнтовані на розвиток комунікативних навичок і досягнення рівні B2+.

Крім того, з жовтня 2023 року були започатковані лекційні курси та семінарські заняття з української літератури (по 2 дисципліни кожного семестру). До цього часу були прочитані курси:

- Vorlesung*: An Introduction to Ukrainian Literature: The 20th Century (Вступ до української літератури: XX століття),
- Hauptseminar**: Ukrainian Literature since the Russian Invasion in 2014 until today (Українська література від російського вторгнення 2014 року до сьогодні),
- Vorlesung: Voices from the East: Slavic Literatures Today (Голоси зі Сходу: слов'янські літератури сьогодні),
- Hauptseminar: Literature of Ukrainian Cities (Kyiv, Kharkiv, L'viv, Odesa) (Література українських міст (Київ, Харків, Львів, Одеса),
- Vorlesung: Slavic Avant-garde (Слов'янський авангард),
- Hauptseminar: Ukrainian Women's Writing (Українське жіноче письмо),

З 2024–2025 навчального року фах «Україністика» може бути обраний студентами як основний або додатковий на факультеті славістики, а також може комбінуватися з будь-якими іншими фахами університету.

Факультет славістики проводить велику кількість наукових заходів, присвячених українській мові, літературі, культурі. Окремі заходи організовані спільно з Інститутом східноєвропейської історії та краєзнавства (Institut für Osteuropäische Geschichte und Landeskunde) та проходять під тематичною назвою «Brennpunkt Ukraine»***.

* Vorlesung - лекційний курс – це тип академічного заняття, яке зазвичай має формат монологу, де викладач читає курс або матеріал для великої групи студентів. Лекція може бути теоретичною або оглядовою і зазвичай не вимагає активної участі студентів під час самого заняття (на відміну від семінару)

** Hauptseminar - головний семінар - це тип академічного заняття в німецьких університетах, яке зазвичай проводиться для студентів старших курсів або аспірантів, оскільки є більш глибоким та спеціалізованим порівняно з іншими типами семінарів (Proseminar, Blockseminar, Kolloquium тощо) і вимагає від студентів активної участі, самостійного дослідження та написання академічних робіт (наприклад, есе або дослідницьких проєктів), не передбачає проведення попереднього лекційного курсу.

*** «Brennpunkt Ukraine» – з нім. «Точка фокусу: Україна»

У цьому матеріалі представлена хроніка основних заходів, які були проведені у 2024 році факультетом славістики самостійно, а також у співпраці з Інститутом Східноєвропейської Історії та Краєзнавства.

Зимовий семестр 2023-2024* н.р:

01.02.2024 Brennpunkt Ukraine:

Monika Wingender (Gießen): Krieg und Sprache. Entwicklung der Sprachsituation und Sprachpolitik in der Ukraine.

Лекція проф. Моніки Вінгердер (Гіссен): Війна і мова. Розвиток мовної ситуації та мовної політики в Україні.

Літній семестр 2024 н.р.:

17.04.2024 Brennpunkt Ukraine:

Film und Diskussion mit Afina Albrecht und Karoline Gil «20 Tage in Mariupol» in Kooperation mit der Friedrich Naumann/Reinhold Maier Stiftung.

Перегляд фільму і дискусія з Афіною Альбрехт та Кароліною Гіл «20 днів у Маріуполі» в кооперації з Фондом Фрідріха Наумана/Райнгольда Маєра.

23.04.2024 Brennpunkt Ukraine:

Vernissage der Ausstellung «Unissued Diplomas». Nie graduiert, für immer gewürdigt – Studentische Kriegsoffer.

Відкриття виставки «Невидані дипломи». Ніколи не випущені, назавжди шановані – жертви війни поміж студентів.

13.06.2024 Vortrag im Rahmen des Studium Generale: Schreiben und Forschen über Grenzen und Unterschiede: Interdisziplinäre Perspektiven.

Schamma Schahadat. Schreiben in Mitteleuropa: Große Erzählerinnen in kleinen Literaturen.

* В Німеччині прийнято вказувати семестри в такий спосіб, наприклад, зимовий семестр 2023-2024 навчального року – WiSe 2024-25 - триває з середини жовтня до середини лютого; літній семестр 2024 навчального року – SoSe 2024 - триває з середини квітня до кінця липня.

Лекція в рамках Studium Generale: Писання та дослідження через кордони та різниці: міждисциплінарні перспективи.

Шамма Шагадат. Письмо в Центральній Європі: великі оповідачки в малих літературах.

13.06.–15.06.2024 Netzwerktreffen Ukraine II.

Мережева зустріч «Україна» II*.

14.06.2024 Brennpunkt Ukraine:

Halyna Kruk im Gespräch mit Claudia Dathe. Ukrainische Lyrik in Zeiten des Krieges in Kooperation mit dem Goethe-Institut Ukraine.

Зустріч з письменницею: Галина Крук у розмові з Клаудією Дате. «Українська поезія в часи війни» в кооперації з Гете-інститутом України

10.07.2024 Brennpunkt Ukraine:

Lesung & Gespräch mit Yevgenia Belorusets und Claudia Dathe. Die Verteidigung der Literatur in Zeiten dauernden Exils. In Kooperation mit dem Studio Literatur & Theater, der Heinrich Böll Stiftung Baden-Württemberg, dem Universitätsbund, der Stadt Tübingen und der Buchhandlung Quichotte.

Читання та дискусія з Євгенією Белорусець та Клаудією Дате.

«Захист літератури в часи постійного заслання». У кооперації зі Студією літератури та театру, Фондом Генріха Бьоля Баден-Вюртемберга, Університетським союзом, містом Тюбінген та книгарнею Quichotte.

Зимовий семестр 2024–2025 н.р:

16.10.2024 Brennpunkt Ukraine:

The Izyum Project: The Rebuilding of a Destroyed Ukrainian City.

Виставка: Проект Ізюм: Відновлення зруйнованого українського міста.

22.10.2024 Brennpunkt Ukraine:

Ukrainian resistance and the future of Europe. Podiumsgespräch mit Volodymyr Yermolenko, Vorsitzender des ukrainischen PEN.

Панельна дискусія з Володимиром Єрмоленком, головою Українського ПЕН «Український спротив і майбутнє Європи».

12.11.2024 Filmvorführung Die Dmitriev Affäre mit anschließender Diskussion.

Kino Museum. In Kooperation mit dem Institut für Osteuropäische Geschichte und Landeskunde.

* Перша мережева зустріч відбулася в грудні 2023 року і була присвячена визначенню основних напрямків досліджень українських науковців-філологів, які опинилися в Німеччині, а також виявленню можливостей для наукової співпраці.

Друга мережева зустріч мала на меті ознайомити німецьких професорів з ключовими етапами розвитку української літератури через прослуховування лекцій, читання текстів українських письменників у перекладах німецькою та англійською мовами та їх подальше обговорення.

Перегляд фільму «Справа Дмитрієва» з подальшою дискусією. У кооперації з Інститутом східноєвропейської історії та краєзнавства.

04.12.2024 Elena Pchelintseva (Cherkassy / Mainz): Slavic Nomina actionis.

Лекція: Олена Пчелінцева (Черкаси / Майнц): «Слов'янські номінації дії».

09.12.2024 Brennpunkt Ukraine:

Vernissage zur Plakatausstellung The Price of Freedom (Ausstellung: 9.-22.12.2024)

Відкриття виставки плакатів, створених українськими студентами, «The Price of Freedom»/«Ціна свободи» (Виставка у бібліотеці: 9.-22.12.2024).

11.12.2024 Olena Haleta (L'viv / Berlin): A Drama for / of Reading: Lesya Ukrainka's

'Joanna, Wife of Chuza' as a Receptive Challenge.

Лекція: Олена Галета (Львів / Берлін): «Драма (для) читання: 'Йоганна, жінка Хусова' Лесі Українки як виклик для рецептивної критики».

У зимовому семестрі, який триває до початку лютого 2025 року, ще заплановано низку заходів:

10.01.2025 Workshop: The Ukrainian Language in Focus: Insights from Linguistics.

Workshop: Українська мова в центрі уваги: погляд з лінгвістики.

15.01.2025 Brennpunkt Ukraine:

Maria Ivanytska (Kyiv / Tübingen): Die ukrainische Sprache in Deutschland, Österreich-Ungarn.

Лекція: Марія Іваницька (Київ / Тюбінген): Українська мова в Німеччині та Австро-Угорщині.

21.01.2025 Claudia Dathe (Frankfurt / Oder): Der ukrainische Futurismus (im Rahmen der Vorlesung Europäische Kulturen der Zwischenkriegszeit).

Лекція: Клаудія Дате (Франкфурт-на-Одері): Український футуризм (в рамках лекції «Європейські культури міжвоєнного періоду»).

23.01.2025 Brennpunkt Ukraine:

Riccardo Nicolosi (München): Putins Kriegsrhetorik.

Лекція: Ріккардо Ніколозі (Мюнхен): Риторика війни Путіна.

31.01.2025 Brennpunkt Ukraine:

Oksana Stechyshyn und Kateryna Cherniah: Ukrainische Impressionen. Benefizkonzert in Kooperation mit dem Musikwissenschaftlichen Institut.

Музичний концерт: Оксана Стечишин і Катерина Чернях: Українські імпресії. Благодійний концерт у співпраці з Інститутом Музикознавства.

10.-14.02.25 Ukrainian Winter School.

Зимова школа україністики.

Проведення «Зимової школи україністики» заплановано на перший тиждень канікул. Школа включає денну програму (інтенсивні курси української мови для всіх рівнів) та вечірню програму (лекції з української літератури, дискусії, літературний вечір із Маріанною Кіяновською та перекладачами української літератури в Німеччині й США, вечір кіно та панельні дискусії щодо актуальних питань української історії й політики в Україні, майстер-класи з українського народного мистецтва, екскурсії).

Проведені й заплановані заходи є важливим кроком до поглиблення знань про Україну в Німеччині та підтримки української культури. Через інтеграцію україністики у навчальні програми, проведення наукових лекцій, зустрічей, організацію виставок та втілення культурних ініціатив, Тюбінгенський університет продовжує бути важливим осередком для розвитку досліджень, пов'язаних з Україною.

Ці заходи не лише сприяють поширенню знань про Україну, українську мову, літературу, але й створюють платформу для глибшого розуміння культурних, політичних і соціальних реалій України серед німецькомовної аудиторії. Усі ці ініціативи підкреслюють важливість наукової та культурної співпраці у контексті сучасних викликів та забезпечують стабільну підтримку української наукової та культурної спільноти на міжнародному рівні.

Olena SAIKOVSKA

UKRAINIAN STUDIES AT THE DEPARTMENT OF SLAVIC STUDIES AT EBERHARD KARL UNIVERSITY OF TÜBINGEN: A CHRONICLE OF EVENTS IN 2024

***Abstract.** This article provides a chronicle of the main events organized by the Department of Slavic Studies (Slavisches Seminar) at the University of Tübingen in 2024 (both independently and in cooperation with the Institute for Eastern European History and Area Studies (Institut für Osteuropäische Geschichte und Landeskunde), as well as a list of planned events for the end of the winter semester of the 2024-2025 academic year.*

The Department of Slavic Studies actively develops Ukrainian studies through the integration of relevant disciplines into academic programs, teaching Ukrainian language and literature, and organizing cultural events. Cooperation between the Department of Slavic Studies and the Institute for Eastern European History and Area Studies contributes to deepening knowledge about Ukraine (language, literature, culture, history, political situation, and social challenges) in Germany. The results of this work represent an important contribution to the implementation of cultural diplomacy goals.

***Key words:** University of Tübingen, Department of Slavic Studies, Ukrainian studies, Ukrainian language, Ukrainian literature, cultural events, academic cooperation.*